והא קא עביד עבודה בקדשים [א]כהלל דתניא [א)]אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה פסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה [ב)]והתנן אין [ב]מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן אבל בחובות שקבוע להן זמן מקדישין [ג)]דאמר רבי יוחנן [ג]מקדיש אדם את פסחו בשבת וחגיגתו ביו"ט והלא מחמר מחמר כלאחר יד מחמר כלאחר יד נמי נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא מדרבנן מיהא איכא היינו דקא [בעי מיניה דבר שיש לו היתר מן התורה ודבר שבות עומד לפניו לעקרו כלאחר יד במקום מצוה מאי אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הניחו להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן:] אמר רב יהודה אמר רב [ד]כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה דכתיב [1]חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו' וכתיב [2]עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו' ר"ל אמר כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו [ז)]ממשה °דכתיב [3]ויקצוף משה על פקודי החיל וגו' וכתיב [4]ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו' מכלל דמשה איעלם מיניה אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע דכתיב [5]לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו' וכתיב [6]ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' וגו' אמר רבי מני בר פטיש כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן מאליאב שנאמר [7]ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה] ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת וכי אזל שמואל לממשחינהו בכלהו כתיב [8]לא בזה בחר ה' ובאליאב כתיב [9]ויאמר ה' אל שמואל אל תביט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו מכלל דהוה רחים ליה עד האידנא: אשכחן תמיד ופסח דדחו שבת דדחו טומאה מנא לן אמרי כי היכי דיליף פסח מתמיד לענין שבת הכי נמי [ה]יליף תמיד מפסח לענין טומאה ופסח גופיה מנא לן אמר רבי יוחנן דאמר קרא [10]איש איש כי יהיה טמא לנפש [ט)]איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה אמר ליה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אימא איש נדחה לפסח שני ציבור לית להו תקנתא לא בפסח ראשון ולא בפסח שני אלא אמר רבי שמעון בן לקיש מהכא [11]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מתים ואל יאמר זבין ומצורעין ואני אומר אם טמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין לא כל שכן

אלא

והא עביד מלאכה בקדשים. ועובר משום לא תעבוד בבכור (דברים טו): **דעבדי כהלל.** דלא מקדשי לקרבנן עד דמייתי להו לעזרה: **לא מעל.** שלא היה שהות בין הקדישה לשחיטה שיבאו בה לידי מעילה: **דתנן לא מקדישין וכו'.** במסכת ביצה והיאך הקדישו פסחיהן אלו בשבת: **הני מילי.** דאין מקדישין: **חובות הקבוע להן זמן.** לבו ביום שפיר דמי דהואיל ונשחטין היום יכול להקדישן היום: **פסחו.** ליכא למימר ביום טוב דאין פסח קרב ביום טוב וחגיגה ליכא למימר בשבת: **מחמר.** לא קרי אלא בבהמה הנושאת משוי והוא מנהיגה קרי לי' מחמר ומוזהר עליו בפ' מי שהחשיך ו): **כלאחר יד.** שאין דרך טלה לשאת משוי: **שיש לו היתר מן התורה.** כגון זה שאינו מחמר גמור אלא כלאחר יד ואין כאן אלא שבות ואפילו שבות דידיה לא חמיר כשאר שבות דכל כלאחר יד לא שכיחא: **במקום מצוה.** כי האי גוונא דמעכב מפסח: **עד שקמתי דבורה.** יוהרא שהיתה משפלת המנהיגים שלפניה ומתפארת לעצמה: **עורי עורי דבורה.** שנשתתקה מחמת סילוק נבואתה: **קחו לי מנגן.** להעביר כעסו שכעס על יהורם: **ותהי עליו יד.** מכלל דאסתלק: לא בחר משמע מעולם אבל מאסתיהו משמע השתא מאסתיהו מפני שהוא רגזן מאסו מכלל שמתחלה נבחר. ואע"ג דהאי מעשה דמשיחה קדים לרגזנות מיהו לא מצינו בו דופי אלא זה בלבד ומפני שגלוי לפניו שהוא רגזן מאסו: **דדחו טומאה מנא לן.** הואיל ומועדו לא משמע להו ז) מנא לן דדחו ואנן קיימא לן דדחו טומאה בכילד צולין (לקמן עו:): פסח אקרי קרבן ציבור דאתי בכנופיא באידך פירקין (שם עו:): **זבין ומצורעין.** חמורין מטמאי מתים שהרי טומאה יוצאה עליהן מגופן אלא על כרחיך כי איצטריך זב ומצורע להיכא דאין טמא מת משתלח איצטריך:

אלמא

והא קא עביד עבודה בקדשים כהלל. בירושלמי מפרש בענין אחר דכל עבודה של צורך הקרבן אין בו מעילה ויליף מפרה כי היכי דלא חשיב עבודה מידי דלצרכה לפסלה ה"נ לא חשיב עבודה להתחייב במעילה ומייתי הא דתנן במסכת פרה (פ"ב מ"ג) רכב עליה ותלה בזנבה ועבר בה את הנהר קיפל עליה את המוסרה נתן טליתו עליה פסולה אבל קשרה במוסרה עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק פירס טליתו עליה מפני הזבובים כשירה זה הכלל כל שהוא לצרכה כשירה: **מביאה** כשהיא חולין לעזרה. בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) גבי קונה שתי אילנות פריך ליחוש דילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה ובהזרוע (חולין דף קל.) נמי דקאמר טעמא דכ' רחמנא זה הא לאו הכי ה"א חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה והיכי ליעבד ליניפינהו לפני ה' כתיב ואי מגוואי קא מעייל חולין לעזרה התם ודאי אסור שעושה בהן תנופה כדרך שעושה בקרבן אבל הכא שמכניס טלה חולין בעזרה ואינו עושה שום דבר שעושה בקרבנות שיראה כמקרי' חולין לגבוה שרי כדאשכחן בהקומץ רבה (מנחות דכ"א:) ח) שהיו אוכלי' חולין בעזרה כדי לאכול מנחות על השבע: **מחמר** כלאחר יד הוא. ה"מ לשנויי כשהוא מהלך מניחו עליו וכשהוא עומד נוטלו הימנו דכי האי גוונא שרי בריש מי שהחשיך (שבת ד' קנג.): **כלאחר** יד נמי אסור מדרבנן. הוי מצי למיפרך הלא משתמש בבעלי חיים לאסור מדרבנן: **הנח** להו לישראל. ואם תאמר והא במתניתין אסר שבות דרבנן כיון דאפשר לעשות מערב שבת ויש לומר שבות דהמתו קיל משבות עצמו: **ואין** ציבור נדחין. תימה דהכא לא ממעטינן מאיש אלא רוב ישראל ובפ"ק דסנהדרין (דף יז:) דרשינן והוצאת את האיש ההוא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך ואיכא דממעט התם שבט וי"ל דשאני התם דמלינו שחלק בעיר הנדחת א"נ טובא איש ואשה כתיבי התם ט): **אלא** אמר ריש לקיש וישלחו מן המחנה. תימה לרשב"א לדריש לקיש הניחא לרבי יהודה אלא לרבי שמעון דאמר לקמן דלהכי כתב רחמנא טמא מת זב ומצורע לפי שחלוקים בשילוח מחנות פסח דדחי טומאה מנא ליה:

הכתוב

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' שם:
ד ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה יד סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלט סעיף ד וסימן תקכ"ד סעיף א:
ה ג מיי' שם הלכה יד ופ"א מהלכות ק"פ הלכה יט סמג עשין רנג:
ו ד מיי' פ"ב מהלכות דעות הלכה ג:
ז ה מיי' פ"א מהלכות תמידין הלכה ז:
ו [מיי' פ"ז מהל' קרבן פסח הל"א ופ"ד מהל' ביאת מקדש הל' טו]:

◆

תורה אור השלם

1. חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדֵלּוּ עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל: שופטים ה ז
2. עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר קוּם בָּרָק וּשֲׁבֵה שֶׁבְיְךָ בֶּן אֲבִינֹעַם: שופטים ה יב
3. וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה: במדבר לא יד
4. וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: במדבר לא כא
5. וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ: מלכים ב ג יד
6. וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד יְיָ: מלכים ב ג טו
7. וַיִּשְׁמַע אֱלִיאָב אָחִיו הַגָּדוֹל בְּדַבְּרוֹ אֶל הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן הָהֵנָּה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת זְדֹנְךָ וְאֵת רֹעַ לְבָבֶךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרָדְתָּ: שמואל א יז כח
8. וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם בָּזֶה לֹא בָחַר יְיָ: שמואל א טז ח
9. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל אַל תַּבֵּט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל גְּבֹהַּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לַעֵינַיִם וַייָ יִרְאֶה לַלֵּבָב: שמואל א טז ז
10. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַייָ: במדבר ט י
11. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: במדבר ה ב

מסורת הש"ס

א) [נדרים ט:], ב) ביצה לו:, ג) שבת קמח:, ד) [אדר"נ פ"א ה"ד], ה) [חולין כט.], ו) [שבת קנג:], ז) [נ"ל ליה], ח) [ועי' תוס' ביצה כ: ד"ה והביא ותוס' ב"ב פא: ד"ה ודילמא ותוספות מנחות כא: ד"ה חולין ודף פ: ד"ה וכי ותוס' חולין קל: ד"ה אי ותוס' תמורה כג. ד"ה אוכלין], ט) [וע"ע תוס' חולין כט. ד"ה איש],

◆

גליון הש"ס

גמ' דכתיב ויקצוף משה. עי' תשובת פנים מאירות ח"ב סימן כ"ט:

◆

מוסף רש"י

אין מקדישין. הקדשות, **ואין מעריכין.** ערכך עלי ונותן כפי שנים כמו שכתוב בפרשת ערכין, **ואין מחרימין.** הרי בהמה זו חרם וסתם חרמים לבדק הבית (ביצה לו:). **מקדיש אדם את פסחו בשבת.** אם חל י"ד בשבת (שבת קמח:). **וחגיגתו ביו"ט.** ביום הקרבתה מותר להקדיש, ואע"ג דתנן אלו הן משום שבות אין מקדישין, הני כיון דהקרבתן דוחה קדושתן דוחה (שם). **וכתיב עורי עורי דבורה.** מפני שנתהללה ואמרה עד שקמתי דבורה, נסתלקה הימנה רוח הקודש (שופטים ה יב). **ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה.** וטומאת מת הותרה להם, כדכתיב טמא לנפש, אבל לא זיבה וצרעת (מנחות צה.).

◆

רבינו חננאל

מכאן אמר רב שכל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל, ואם נביא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה, דכתיב חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם וגו'. וכתיב עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו'. אמר ר"ש בן לקיש כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממשה, דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', וכתיב ויאמר אלעזר הכהן וגו' מכלל דאיעלם ממשה רבינו. **ואם נביא הוא** נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע, דכתיב לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך וגו'. וכתיב ועתה קחו לי מנגן וגו' מכלל שנסתלקה הנבואה מעליו. וכן הכועס אפי' אם פסקו לו גדולה מן השמים מורידין אותו ממנו מאליאב אחי דוד, שנאמר ויחר אף אליאב בדוד וגו'. **תניא** אמר להם מקובל אני מרבותי שהפסח דוחה השבת, ולא פסח ראשון אלא אפילו פסח שני ולא פסח צבור אלא אפילו פסח יחיד. אמרו לו מה יהא על העם ששכחו להביא סכיניהן מאתמול לשחוט פסחיהם כו'. **וסליקא** כיון דפסח חובה הקבוע להם זמן הוא, שרי להקדיש ולהקריב בשבת. לפיכך מי שהיה פסחו טלה תחב הסכין בצמרו, ומי שהיה פסחו גדי תחב הסכין בין קרניו והביאום לעזרה. ומקשינן **והא קעבדי עבודה בקדשים** ופרקינן כי עביד קודם שהקדישום הביאום לעזרה ואח"כ הקדישום שלא יתראו כעושי מלאכה בקדשים. ואע"ג דנראה כמחמר אחר בהמתו בשבת, הא אסיקנא כלאחר יד הוא שהוא שלא כדרך המחמרין הוא, שכל העושה בשבת דבר שאינו כדרך מלאכה מחמר כלאחר יד מקרי ופטור כדתנן המוציא לאחר ידו או ברגלו כו'. ואע"פ שמן התורה פטור [נ"א: מותר] מדרבנן אסור הוא. והכי קא מיבעיא להו לבני בתירא, כלומר כך שאלו מהלל, דבר המותר מן התורה ודבר שבות כלאחר יד עומד בפניו לעכבו, במקום מצוה שרי או לא. **אמר להם** הניחו להן לישראל אם הן אינם נביאים בני נביאים הם. **כל** העושה בשבת דבר שאין להעשות מלאכתו כך, נקרא כלאחר יד. כגון חולב דאמרינן מפרק כלאחר יד דמי וכו' המהלך אחר הגדי או טלה והביאו לעזרה והסכין תחובה לו בצמרו, מחמר כלאחר יד נקרא ופטור, כדתנן המוציא לאחר ידו ברגלו או בפיו כו'. **נתברר** כי התמיד והפסח מן התורה דחו שבת אבל דדחו טומאה מנא לן. אמרינן יליף תמיד מפסח. **ופסח גופיה** דדחי טומאה מנא לן. **אמר ר' יוחנן** פסח משום דכתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש וגו' איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין לפסח שני אלא עושין אותו בטומאה. ודחה ר"ל להא דר"י ואמר הוא מהכא וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו'. הא כיצד טמא מת משתלח חוץ למחנה שכינה וטמא שרץ כמותו זב משתלח חוץ למחנה לויה ובעל קרי כמותו מצורע משתלח חוץ לשלש מחנות וזב משתים וטמא מת מאחת וברור הוא.